Tečaj XIV. **NOVICE** List 79.

gospodarske, obertnijske in národske.

Izhajajo vsako **sredo** in **saboto**. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 1. oktobra 1856.

Velika kmetijska razstava na Dunaji.

Kdaj bo in kako? Kaj bo obsegla? Kdo se je more udeležiti? Kaj je nje namen ali cilj in konec?

Razglas vsim slovenskim deželam

(Konec.)

III. Kdo se je more udeležiti?

Kmetijska družba na Dunaji je naročila vsem kmetijskim družbam našega cesarstva, naj razglasi vsaka v svoji deželi dunajsko razstavo, da se je udeležijo kmetovavci, posestniki gojzdov, izdelovavci kmetijskega orodja in mašín. Pa ne samo kmetijska družba temuč tudi c. k. ministerstvo notrajnih oprav je priporočilo naši kakor vsaki kmetijski družbi, naj si prizadeva, da bo pri ti razstavi vsaka dežela vredno nadomestovana, in da je ministerstvu res tudi zato mar, da pride od vseh krajev veliko blaga v razstavo, je dovolilo, kakor smo že v našem listu omenili in bomo že še bolj natanko povedali, da se na železnicah cesarskih bode brez plačila blago na Dunaj vozilo in iz Dunaja spet nazaj.

Iz vsega tega je očitno, da vsak kdor koli hoče, zamore to ali uno, kar smo v poslednjem listu pod številko II. našteli, v dunajsko razstavo poslati in se je tako udeležiti.

Kdor pa se je bo udeležil in bo kaj hvale vrednega v razstavo poslal, utegne prejeti ali zlato ali sreberno ali bronasto svetinjo (medaljo) in njegovo imé se vé da bode s častjo razglašeno v časnikih po svetu; pa svetinja in čast ne bo edino, kar bo takega razstavnika doletelo, tudi njegovo imé se bo zvedilo po svetu, da bo marsikaj lahko prodal.

1. Za živino: namreč za konje, žebce in kobile za poljsko delo, domá izrejene, od 2. do 4. leta so namenjene 3 velike in 3 manji sreberne in pa 3 bronaste svetinje; verh tega za naj lepšo živino teh treh verst pa še ena zlata svetinja; — za govejo živino: za bike od doveršenega 1. leta do doveršenega 3. leta 2 zlate, 2 velike in 3 male sreberne svetinje, potem še 3 bronaste; za junice od doveršenega 1. leta do doveršenega 2. leta 2 zlate, 4 velike in 4 male sreberne in 4 bronaste svetinje; za krave do druzega leta ena zlata, 2 velike in 2 male sreberne, 2 pa bronaste svetinje — in tako tudi za vole od 3. do doveršenega 4. leta, za pitane ovce, za prešiče in svinje od doveršenega 1. do doveršenega 2. leta, in za perutnino vsakega plemena.

2. Za razstavo kmetijskega orodja in mašín: za lepše in naj bolje orodja in mašine, ktere so nove po napravi, močno izdelane in pa dober kup: 3 zlate svetinje; — potem pa za naj bolji pluge, za sejavnice, škoporeznice, mlativnice, drobače, parne mašine, mline, vinske preše, za mašine v žganjarijah in sladkornicah (cukrofabrikah) po 3 velike sreberne svetinje, — za druge manjše pa dobre orodja in mašine 20 malih srebernih in 40 bronastih svetinj.

3. Za razstavo gojzdnih in kmetijskih pridelkov, in sicer za gojzdne pridelke ena zlata, dvé velike in 4 male sreberne, 4 pa velike bronaste svetinje, — za poljske in senožeške pridelke, za volno, svilo méd in vosek ena zlata, 7 velikih in 14 malih srebernih, potem 14 velikih bronastih svetinj; — za sočivje, moko, kruh, suhár, sladkor, vino, ol, žganjice, olje, sir, suho sadje 3 zlate, 3 velike in 12 malih srebernih, 14 pa bronastih svetinj, — za umetno napravljeni gnoj ena zlata in ena mala sreberna, dvé pa velike bronaste svetinji, — za manjši stvarí 20 bronastih svetinj.

Presojevali bojo mnogoverstne razdelke za to posebno izvoljeni možje, kterih več se bo zbralo v en odbor; vsak odbornik bo imel povedati, kaj on misli; potem se bojo posamezni glasovi šteli, in kogar doletí več glasov, tisti prejme svetinjo.

IV. Kaj je namen ali cilj in konec razstave?

Dunajska kmetijska družba obhaja prihodnje leto obletnico svojega začetka pred 50 leti; nobena kmetijska družba pa ne more slovesnosti take obletnice lepši praznovati kakor z razstavo takega blaga, kterega pomnoženje, zboljšanje in požlahnjenje je njeni cilj in konec — in tako blago so mnogoteri kmetijski in gojzdni pridelki, kmetijsko orodje in mašine in pa živina. Utegnil bi sicer kdo reči: „zakaj pa dunajska kmetijska družba, ko praznuje spomin svojega petdesetletnega obstoja, ne razstavi kmetijskega blaga svoje dežele, in svojo slavo želí še povikšati s pripomočjo druzih dežel?“

Niso to popolnoma prazne besede, — al če se ob enem zamore doseči dvojni namen, zakaj bi se ne! Če so kmetovavci, gojzdnarji in živinorejci našega cesarstva že trikrat poslali svoje pridelke v ptuje dežele: na Angležko in Francozko, je menda tudi čas, da jih razstavijo enkrat domá — v oserčji avstrijanskega cesarstva, in to je Dunaj, in bolje prilike za takošno razstavo ne more sedaj biti kakor je razstava dunajske kmetijske družbe.

Namen dunajske razstave, nje cilj in konec je tedaj, da vsaka dežela pokaže kaj ima, da se zvé potem: kje je to ali uno naj bolje, kje je to ali uno naj bolji kup in tako več drugega. Ne gré tedaj v takih razstavah le za čast in slavo cele dežele, ktere čast podpera vsak, kdor kaj razstavi, kar tisuč in tisuč ljudí ogleduje in občuduje ter pravi: „lejte na Krajnskem raste taka lepa ajda, prideluje se tako dober méd, na Štajarskem taka lepa detelja, na Koroškem taka lepa turšica, na Goriškem taka lepa svila itd.“, temuč take razstave utegnejo tudi posamnim razstavnikom v dobiček biti in jim odpreti kako kupčijo.

To je dvojni imenitni namen te razstave, pri kteri se bojo pa menda naši od Dunaja bolj oddaljeni posestniki bolj udeležili z razstavo kmetijskih in gojzdnih pridelkov in kmetijskega orodja kakor pa z razstavo živine, ktero dalje pošiljati je že težavniše.

Kmetijska skušnja.

(Ne obupati, ako toča ajdo zgodaj potolče!) Vidili smo letos na neki njivi pri Marii Divici v Polji na sv. Aleša dan sejano lepo ajdo, ko je že cvesti začela; 6. augusta se privleče hudo vreme in toča potolče precej veliko poljá omenjene okolice pa tudi to njivo tako do čistega, da le en kraj njive blizo hoste je ostal; povsod drugod so molele le tam pa tam oklestene steblica iz tal.

Gospod fajmošter so že sklenili njivo preorati in pognojiti, da bi repo sejali. Pa neki opravki jih zaderžujejo to berž storiti, in ko pridejo čez malo dní na njivo, vidijo, da se je ajda spet nekako opomogla in zato jo pusté, češ, naj raste naprej, bomo vidili kaj bo. In res je pognala vdrugič in se je obrastla, čeravno je pozneje še precejšna suša bila, tako lepo in tako polno, da smo jo na sv. Matevža dan veseli ogledovali. Ni to sicer nič novega, da žita vdrugič poženó in so potem prav rodovitne; vendar imamo tù eno skušnjo več, ki nam kaže, da ajda skor tri tedne po setvi po toči popolnoma pobita se iznova lepo obraste in obilo rodí, ako ne pride pozneje kaka uima čez njo. Ni tedaj obupati, ako toča ajdo ene tedne po setvi potolče.

Za malarje in zidarje kaj.

(Na zidovji z apnom pobeljenem) se ne derží nobena barva dobro in dolgo lepa, ktera je iz rastlinskih stvarí napravljena, naj je tako imenovan „Berliner Blau, Mineralblau, Wiener Lack, Neuroth, Rosenroth" ali kakoršna koli druga; apno jo razjeda, da ni stanovitna. Zato dajo umni malarji zid, preden ga malajo, z mlekom namazati (poštrihati), — pa tudi mleko ne zdá dosti. Veliko bolje je, da se zid, preden se na-nj mala, namaže z belo, pripravljeno glino (ilom), ki je bila v kislem mleku raztopljena. Vse barve in posebno rudeče ostanejo potem lepe in stanovitne, ker glina jim je kaj dobra podlaga.

Za hišne potrebe kaj.

(Da môli ne razjedajo kožuhovine, volnatega ali žimnatega blaga), stolov in klopíc z volno, arovco ali žimo nabasanih, ni boljega kot je v prah zdrobljeni železni ali zeleni vitrijol (Eisenvitriol), ki se po ceni dobí v vsaki štacuni, kjer minerale in špecarije prodajajo; le dobro se more osušiti dati, da se lahko v prah zmane. Potrese se s tem prahom do dna taka stvar, ktero hočemo molov obvarovati. Škodljivo ni to človeškemu zdravju celó nič.

Lepoznanske stvarí.

Pesme in njih presoja.

Pesmi so umotvori (umetne dela); umotvori so pa utelesenje ali poočitenje (Versinnlichung) pojémov dobrega, lepega in resničnega. Poočitujejo se pa vsi ti pojémi ali z besedami (pesmimi), ali po podobah izrezanih ali malanih (kipo- in slikotvorih) ali pa z glasovi (muziko- ali glasotvori). Dobro morajo umotvori poočiteni biti, da koristijo; lepo, da kratkočasijo (zabavljajo), in resnično, to je, nespremenljivo, da jim gledé na njih doveršenost in izverstnost ni treba kaj dodati ali kaj odvzeti ali jih spremeniti. Vse umotvorstvo se dá tedaj v trojno razdeliti: na pesništvo, podobarstvo (kiparstvo) ali malarstvo (slikarstvo) in pa godbo (muziko *).

Pesništvo mora po svojem zapopadku našemu sercu in duhu koristiti in našo dušo, naše mislenje požlahniti (oplemeniti), v kiparstvu in slikarstvu mora lepota našemu očesu dopadati, muzika pa z glasovi svojimi naše uhó razveseljevati.

Moj namen je tukaj samo in posebno o pesništvu ali bolje rečeno v pesmotvorih in njih pretresovanji ali kritiki govoriti; prepustim ostale dvé peresi umotvorske tripérne deteljice drugim v tem bolj izobraženim in izurjenim možem.

*) Stari izobraženi narodi so samo pesníštvo, kiparstvo in slikarstvo obdelovali in vse te umetnosti na stopnjo dotirali, ktere morebiti novomodična omika nikdar dosegla ne bode. Ker v pesništvu korist (dobro) in v kiparstvu zabava (lepo) prevladujeta, se dá gerško „καλυκαγαδια" in rimsko „utile dulci" raztolmačiti. Muzika je pa pri njih komaj na tisti stopnji zveršenosti stala, kakor jo, na primer, pri naših pastirjih slišimo. Pis.

Spoznanju, ktero si človek pridobí, ako kakošno stvar vidi ali sliši, rabi ali vživa itd., sledí razsodba (Urtheil), pot pa, ktero hodi um človeški od spoznanja do razsodbe, peljá od znamenja do znamenja one stvarí. Najprej um naš prislikuje in primerjuje to stvar z drugimi enakimi, in tako najprej primerno vrednost (relativen Werth) stvarí določi; potem pretresuje posamne nje dele in tako zvé njeno vlastno vrednost (eigenthümlichen Werth); obedvé vrednosti skupej pa napravite to, kar se imenuje nje prava vrednost (eigentlicher Werth). Presoja ali kritika ni edína z razsodbo, ktera se v en izrek stisniti dá; ona je, kakor sem že gori opomnil, pot k razsodbi ali prav za prav rodníca sodbe.

Pa ni zadosti, da nam tako pretresovanje kaže, kakošna je stvar in kakošno vrednost da ima, — to bi bilo le zaznamjevanje ali opisovanje; kritika mora tudi na to gledati: ali je stvar po javnih pravílih vstala ali ne, ali je za svoj namen pripravna in veljavna ali ne? —

Kritika ali pretresovanje pesem je pa v obče tistim pravilom podverženo kakor pretresovanje drugih stvarí.

Pri skladanji pesem pa so poglavne pravíla sledeče: 1) prosta volitev predmeta in verste pesniške, 2) ojstro omejen obsežek posamnih verst pesniških in pesem in 3) ojstre pravíla unajne oblike.

Volitev predmeta in verste pesništva se ravná po osebnih lastnostih pesnika ali pevca, kterih se mnogokrat on sam ne zavé. Dolžnost kritike je tedaj ga opomniti, da samo popevanje tega ali unega predmeta, v ti ali uni obliki je njemu prikladno; da samo na tem ali unem polji pesništva njemu pevski lovorik cvetè; da samo v ti ali uni versti pesmotvorov njegov duh perute svoje naj prosteje razširjevati in naj gotovše krasni dom poezije, to je, doveršenost estetično dospeti zamore.

Kar se obsežka ali zapopadka raznih verst pesništva tiče, mora biti dostojen svoji unanji obliki, ktera je sopet različna in kakor obsežek značajna za mnogotere verste pesništva. Zapopadek pesmi in pa oblika njena sta stvoritelja (Faktoren) pesmi.

Verste pesem so trojne: lirika ali pesem v ožjem zmislu, epika ali pripovedka v pesmeni obliki, in pa dramatika ali pesmeno predstavljanje prigodb *).

V liriki v obče prevladuje osebnost in neomejenost (poetica licentia). (Na priliko našega slavnega Prešerna oda „Pesnik"). V epiki nasebnost ali objektivnost in omejenost od strani zapopadka ali čina (Uvod „kersta pri Savici"). V dramatiki pa ste osebnost in nasebnost v jedno skopljene („Kerst pri Savici").

In to je po mojih mislih naj gotovše in v vsakem obziru veljavno merilo vrednosti pesmotvorov.

Bolj ko se pevec v liriki spón vsakdanjega praktičnega življenja rešiti zamore, — bolj ko se iz dolíne solz in težav v zračne višine, v krilo božanstva dviguje, to je, manj ko je naseben, večjo in izverstnejo vrednost ima pesem njegova. Idealnost ali vidína je tedaj najvišje pravílo lirike.

Nasproti pa dospè epikar verhunec doveršenosti, ako celó nič ne prestopi mej vsakdanjega življenja, ktero se živí v prosti naravi vsem njenim uplivom podverženo med

*) Po ti sostavi se dajo na pr. tudi kipo- in slikotvori (podobe) razkrojiti v lirične, epične in dramatične. Pod lirične kipo- in slikotvore bi spadali vsi tisti, ktere umetnik brez kakošnega izgleda samo po svojem notrajnem — osebnem — zmislu izdeluje, na pr., podobe malane ali izrezane (kipi ali slike), ktere predstavljajo božanstvo ali krepost (vírtus) ali serd ali genija kakošne dežele ali kakošnega naroda, na pr., „Slava majka" itd. in kakor pesnik svoj duh pesmi vdahne, ga tukaj umetnik vkipotvori ali naslikuje. Epični bi bili tisti umotvori kiparstva ali slikarstva, v kterih umetnik naravo nasleduje, na pr., belvederski Apolon, fiorenska Venera, lisipovi konji v Benetkah itd. Dramatični bi pa bili tisti, v kterih umetnik svoje osebne zmisli združene z naravnimi unanjimi vpredmetjuje, na pr., sfingi, stari rimski in gerški polbogovi itd. Pis.

ljudmí z njihovimi strastmi in mnogoverstnimi razmerami, — ako se pazljivo varuje, da svojih osebnih čutov ne vpleta, — ako natanko samo tako pripoveduje pripetila, kakor so se, ali vsaj kako bi se bile morale naravno zgoditi, brez vse jednostranosti, strastvenosti, ljubezni ali serda. Naravnost je tedaj naj višje pravílo epike.

Dramatika naj višjo stopnjo doseže, ako sta v nji osebnost (subjektivnost) in nasebnost (objektivnost), to je, lirične in epične pravíla tako v jedno sklopljene in spletene, da lastnosti nobenega teh stvoril ne prevagujejo, ampak, da čisto kaj novega, od vsakega pojedinega različnega, predstavljajo. (Konec sledí.)

Kratkočasno berílo.

Poberki vsake baže iz mnogih časnikov.

* Kakost človeške kože se nek ravná po tem, česar človek vživa. Slavni Buffon terdi, da lepa gladka koža gospôde izvira večidel iz žlahnejših jedíl. Pravijo, da ječmenov kruh napravi bledo kožo, in da ljudjé, kteri vedno le slano in suho mesó vživajo, imajo malokdaj lepo čisto kožo.

* Da so ribči ribe dober kup prodajali, je veljala pri starih Gerkih v Atenah postava, da noben ribeč na tergu ni smel sedé rib prodajati, ampak celi čas le stati, da ga je tako trudnost silila hitro blago svoje spečati in ga zatega voljo cenó prodajati.

* Zdravje si ohraniti, ni nič boljega — pravi neki imeniten zdravnik preteklega stoletja — kakor nikoli piti kake mešane pijače.

* Jutro in večer imata različno moč do človeka; zjutraj kraljuje v glavi pamet, zjutraj je človek vès bolj merzle kerví in resno vse prevdarja; zvečer so mu možgani bolj vroči, marsikaj si domišljuje kar je prazno, tudi je na večer bolj boječ in veruje lože vsako vražo; zato zvečer rad posluša pravlice, storije in vse kvante; marsikaj verjame človek zvečer, kar zametuje zjutraj.

* V cerkvenih bukvah v Haberkornu blizo Magdeburga na Pruskem se bere, da je leta 1679 dobil neki šolarček 12 grošev za par čevljev zato, da je poleti zbujal ljudí, ki so v cerkvi dremali. — Marsikod bi se dalo še tudi dandanašnji tako par čevljev zaslužiti.

* Jerbase in škafe na glavi nositi ima tudi svoje dobro. Neki zdravnik pravi: „Na Krajnskem, Štajarskem in Koroškem nosijo ženske jerbase in škafe na glavi in to jih sili, da se morajo kakor sveča ravne deržati; takošna šega je tudi v deželah poleg Rajna, na Laškem in ob doljni Labi pri Bardovikankah; zato so v vseh teh krajih ženske lepe in ravne postave kot jelke. Na Saksonskem, Českem in Šlezkem pa nosijo težke jerbase na herbtu, in se zato navadijo prihuljeno deržati, če tudi ničesa ne nesejo.

Novičar iz avstrijanskih krajev.

Iz Istre 19. sept. V.— Dolgo časa sem se že pripravljal vam tudi kaj od naših krajev pisati, pa čakal sem, da bi mogel častitim bravcem ne le samo od žitne, temuč tudi od vinske letine kaj povedati. — Žita je bilo pri nas v zgornji Istri zavolj prevelike suše malo. Fažol, grah, bob in drugo sočivje je suša prerano na zrelost silila, zato pa tudi ni prav dozorelo. Do pervih dní t. m. je turšica prav slabo kazala, da so se ljudjé že zlo glada bali in klaverno po njivah gledali. Dežja nismo od mesca maja skor nič imeli, v septembru pa je skor vselej z velikim vetrom prišel, tako, da je turšica vsa polegla, in tudi grojzdja je veliko pod zlo šlo. Akoravno letos ni bilo slabega vremena, vendar je grojzdja le srednje in v nekterih krajih bo slaba letina; kar ga pa je, bo dalo dobro kapljico, ker je bilo skor povsod brez plesnjíne; prihodnje leto pa upamo, da nas bo Bog popolnoma tertne bolezni očuval. Čeravno je v Istri že več let zaporedoma slabih, storijo vendar ljudjé za čast božjo kar le morejo in cerkve tù in tam popravljajo in zalšajo, tako so v fari Truški kupili iz Ljubljane čez deset centov težek zvon, v Topolovacu so razširili cerkev in napravili zvonik s potroški čez dva tisuča goldinarjev; v mnogih krajih okoli Buj in Kopra so oltarje ali nove napraviti ali pa stare popraviti dali. Jakob Taučer, podobar in malar je umetno in cenó več rečí naredil. Še to pa moram pristaviti, da mnogo rokodelcev in obertnikov bi v Istri lahko dovelj dela imelo in pošteno živelo, pa jih ni. Domačega rokodelca redko dobiš razun kakega šivarja ali postolarja; zavolj tega so večidel rokodelci iz Koroškega, pa še teh je le malo. Domači ljudjé pa še zdaj mislijo, da niso za drugo, kakor za plug in capon (matiko).

Iz Admonta 23. sept. Izpolnilo se je, kar ste nam „Novice“ pred nekimi tedni naznanile. Veselega serca Vam tedaj priobčimo te verstice v spominek nazočosti milostljivega kneza in škofa Lavantinskega kot soogleđnika samostana Admonškega. Marljivi višji pastir so bili pri svojih ovčicah celi teden od 16. do 22. t. m. in jim pri ti priliki razjasnili: kaj je samostan in kako se samotarec obnašati mora, da po ti sicer težavni poti doseže svoj cilj in konec. Opomnili so nas truda in prizadevanja pravega redovnika, očeta našega sv. Benedikta, da bi zvesto spolnovali, kar nam je po svoji ustanovi zapovedal in tako pravi njegovi nasledniki bili. In res so mili knez serca vseh nazočih nadušili tako, da se obilna žetva iz njihovega semena pričakovati zamore ne le o zadevah samostanskega poklica, temuč tudi samostanu izročenega šolstva. Hvala tedaj hvala za očetovsko skerb v vsem milostljivemu knezu, kteremu je Vsegamogočni podaril redki talent besede in pisave, da tako po dvojni poti krepko segajo v serca svojih ovčic.

Enrik Rešek.

Od celjske okolice 25. sept. — Pičlo uro hodá od Celja proti izhodu, na levem bregu mirnotekoče Voglajne in v opasu zelenega bukovja je precej visoka berdovita krajína, kterej navadno pravijo Pečovje, ktero bi pa prav za prav imenovati mogli lep sadovnjak. Kajti le na polnočni strani jo obdajajo bele pečine, povsod drugej so pa prijazni griči, gojzdiči, vinogradi, plodne njive in travniki, po kterih in okoli kterih je mnogo lepega sadnega drevja, kteremu se koj na pervi pogled vidi, da vlastnik njegov je priden in umen sadjorejec. In taka je res. Posestnik tega zemljištva je verli Miha Visjak, po domače Pečovšek, mlad pa umen kmetovavec, vès vnet za blago sadjorejo.

Bil je on nekdaj vojak, in ko taki je obhodil veliko sveta, vidil kos lepe Italije, rodovitne planjave Lombardije in celó blagoslovljene papeževe dežele. Pazljiv in bistrega uma se je v ptujini naučil marsikaj, kar v kmetovanji koristi; pri vojaštvu se je pa tudi naučil brati pa pisati, in to po slovensko in nemško, nekoliko tudi po laško. Po smerti svojega očeta je prevzel kmetijo na „Pečovji“. Ta je bila obdolžena in sila zanemarjena. Miha Visjak se je pa krepko lotil poboljšanja in popravljanja svojega posestva; najbolj poprijel se je pa sadjoreje, ker lega in podnebje ste ji tukaj posebno ugodne. Že najdeno drevje je on snažil, cepil, obrezoval in žlahnil, kolikor je mogel; največ plodunosnega drevja je pa nasadil sam: češinj, jabelk, hrušk in breskev; kaj, celó smokvine drevjica je nasadil okoli hišice svoje. (V dobrih letinah, ko vse to drevje polno rudečega in rumenega, sinjklatega in rujavklatega sadja visí, je nek gledovavcu kaj krasen pogled).

Da je pa Miha Visjak vse to zamogel dognati, je posvetovaval se rad z dovedenimi sadjorejci v Celji in drugej, je prebiral pridno koristne bukve, med kterimi, pravi on, so bile „kmetijska kemija“, „vinoreja“ in pa „Novice“ tiste poglavitne vodíla, po kterih se je ravnal največ o zboljšanji kmetije svoje. Tako je v malo letih poboljšal in popravil to zemljišče, si jako opomogel, poplačal prevzete dolgove, in je zdaj premožen posestnik lepega zemljištva. —

Bil je toplomil jesensk popoldan, ko me je nedavno neko opravilo peljalo na to višavo. Tù mi je bila ugodna prilika ogledati nekoliko natančneje omenjeno kmetijo. Tù sta dva nograda, ne ravno obširna, pa polna žlahnih tert in žlahnega grojzdja; tù so plodne njive, travniki, zelniki, po unih in okoli teh je pa blizo 2000 požlahnjenih dreves, kterih večidel je nasadil in izredil sedanji vlastnik sam. Res, lepo je viditi vse, in nagledati skorej se ne more okó ne tote krajíne, ne rajske okolice, ktera se prostira na podnožji gore.

Rumeno sonce je zahajalo že za hribe, in jelo se je mračiti, ko sem se vernil domú, čez in čez prepričan: da marljiv in umen gospodar dogotavlja marsikaj lepega in koristnega na svojem zemljišču, česar ne zaveda se len in neveden selján, in da prijetna sadjoreja je zares nevsahljiv izvor dohodkov in blagostanja človeškega sploh. J. Š.

Iz Tersta 24. sept. Tergatev je v okolici naši večidel opravljena; nekoliko se je vendar nabralo grojzdja, ktero nam je 3 poslednje leta huda tertna botezen popolnoma snedla. — Žitna cena je poslednji čas pri nas za goldinar pri staru poskočila (6 vagánov dá 5 starov).

Iz Ljubljane. Za slovesen sprejem presvetlega cesarja in cesarice, kterih prihod v Ljubljano na poti v Terst, Benetke in Milan se okoli vseh Svetih pričakuje, so deželni stanovi in mestna županija že začeli priprave delati. — Mestni odbor je po dolgem prevdarjanji, kako bi se môgla brez davka poravnati primanjkava mestne dnarnice, ktera se je nalezla blizo na 14.000 gold., v svojem poslednjem zboru sklenil, da naj se, ker drugačne poti ni, po izgledu drugih mest izpiše priklada k hišnemu, zemljišnemu, obertnijskemu in dohodkinemu davku, in sicer dva groša od goldinarja za dvé leti.

Novičar iz raznih krajev.

Iz Dunaja se piše, da se je vihar na dunajskem dnarnem sejmu pomiril in da so se kursi poboljšali. To poboljšanje se pripisuje besedam gosp. ministra Bruk-a, pri kterem so te dní naj veljavniši dunajski dnarničarji bili in ki jih je potolažil, da naj nikar ne mislijo, da se je kje kakih hudih prekucij bati in da vlada ne bo z dovolitvami novih dnarnih naprav prestopila tiste meje, zunaj ktere bi utegnila nevarnost žugati dnarnim zadevam. In res se ne bojé na Dunaji zdaj več kake napolitanske homatije tako kakor pred, ker upajo, da avstrijanska vlada edína s francozko bo spravila iz poti vse spodtike, iz kterih bi utegnil kak potres na Laškem se naključiti. Tudi prepovedujejo sedaj skor vsi časniki, kteri so zadnjič pravili, da jadrajo angležko-francozke vojskine ladije nad Napolitance „z zadnjo besedo", da ni še zadnja ura odbila v tem razporu, ampak da je še časa dovelj za porazumljenje. Sliši se, da je avstrijanska vlada poslala svojega poslanca generala Martini-ta v Napolj do kralja s posebnim sporočilom, da naj se enmalo udá, enmalo pa bote angležka in francozka vlada odjenjale od svojih terjatev, da se ne vname huji plamen. Francozka vlada gotovo ne bo prenapéla strun, ker bi ne bilo varno za-njo samo, ako bi se sedaj izcimile na Laškem kake prekucije, ko čedalje večja dragina živeža in stanovališč v Parizu vladi dosto skerbí dela. Vladni časnik „Moniteur" je tedaj te dní za potrebno spoznal ljudstvo potolažiti, rekši, da cesar neprenehoma skerbí za cenejši živež in da tudi stanovališča bojo sčasoma bolji kup; čeravno se je — pravi — od leta 1852 do 1856 poderlo 1565 hiš v Parizu, za ktere se je gospodarjem 126 milijonov in 211.559 frankov plačalo, se jih je v ravno tem času veliko več sozidalo in sicer 6552, kterih vrednost je cenjena na 712 mil. frankov. Pričakovati je tedaj po tem takem od francozke vlade, da ne bo predeleč segala in potem tudi angležka ne bode strun preveč napenjala. Kaj bo general Martini opravil, se bo menda kmali slišalo, in nad tem je veliko veliko ležeče. — Maršal Narvaez je že na poti v Madrid; španjska vlada je skenila ustaviti prodajo cerkvenih lastnín. — Pruska vlada je po svojem poslancu Sydov-u terjala od predsednika švajcarske vlade, naj bi se zavolj kralja ustavila pravda zoper ustajnike v Neuenburg-u ali naj bi se saj iz zapora izpustili proti kavcíi; švajcarska vlada pa je odgovorila na to, da „pravda se mora izteči kakor postava terja, in da zavezna oblastnija je ne more in je noče ustaviti". — Da bode avstrijanska armada ostala še v Moldavi in Valahíi, se vidi iz tega, ker so za njeni živež zaloge za 6 naprejnih mescov razpisane. — „Srb. Dnev." je od besede do besede razglasil pismo, ki ga je knez Danilo zastran Černogore pisal vsem velikim vladam in v kterem zaupanje razodeva, da mu bojo one zagotovile celoto dežele černogorske in dovolile, česar potrebuje za samosvojni obstoj. Čvetero je, česar Černogorci želé: 1) da bi se samostojnost Černogore na diplomatični poti spoznala; 2) da bi se meje njene proti Hercegovini in Arbanii razširile; 3) da bi se meja proti Turčii tako natanko postavila kakor je proti Avstrii postavljena; 4) naj se s Černogoro zedini mejno primorsko mesto Antivari. Kar mejo zadeva, so nek vse vlade edinih misel, naj ostane pri starem; kar pa se tiče političnih razmer, hoče rusovska vlada: naj se sploh spozná samostojnost Černogore; avstrijanska vlada: naj ostane kakor je dosihmal bila; francozka in angležka: naj se osnuje kakor Serbija; turška vlada pa terja ravno nasprotno od tega, česar želí rusovska, namreč: velike vlade naj spoznajo, da Černogora stojí pod turškim gospodstvom. Kaj bo obveljalo, se ne vé. — Zlo enake paslavljenja in polajšave kakor Rusom je car Aleksander ob svojem kronanji podelil tudi Poljcem. — Iz Subotice (Steinamanger) na Ogerskem se piše, da je ravno sedaj na vertu ondašnjega korarja Feketa velik bezgov germ (Hollunderstrauch, sambucus nigra) v polnem cvetji. Nihče ne pomne kaj takega; vremenski preroki pa ga imajo za znamenje dolge in lepe jeseni.

Solnčeva sestra in paša tiranin.

Po Vuku I. 232, 157.

Izvirala merzla je vodica,
Na vodici sreberna stolica,
Na stolici deklica prelepa.
Do kolen so ji rumene noge,
In do rame pozlačene roke,
Lasi so ji kita černe svile.
Čudo to po svetu se raznese,
In tiranin paša to začuje,
Pa odvede on dva sluga svoja:
„Pojta, sluga, do studene vode,
„In poglejta deklico prelepo;
„Ako bode, kakor ljudstvo pravi,
„Hočem vzeti jo za verno ljubo".
Urno sluga se od tod podasta.
Ko dospeta do studene vode,
Je resnica, kakor ljudstvo pravi.
Odidesta in povesta pašu.
Silno svatov si nabere paša,
On nabere šest stotin si svatov,
In se dvigne po prelepo dekle.
Ko jih vidi deklica prelepa,
Govorila mlada je besedo:
„Hvala Bogu, čudo preveliko!
„Ali prišel paša je ob pamet?
„Koga hoče, da za ljubo vzame,
„Da on vzame sonlčevo sestrico,
„In sestrično pervo blede lune,
„In danično v Bogu posestrimo!"
Ino dvigne mlada se nad zemljo,
Ino seže z roko v mavho svojo,
Ter izvede tri jabelka zlate,
Pa jih verže v visočine neba.
Pa poskuša svatov šest stotin se,
Kdo ugrabil bo poprej jabelka;
Al tri strele počijo spod neba:
Ena udri dva devera mlada,
Druga udri paša na dorinu,
Ino tretja udri šest sto svatov,
Ne uteče nikdo, da oznani,
Da oznani, kaj se je zgodilo! C.

Stan kursa na Dunaji 29. septembra 1856.

Obligacije deržavnega dolga	5 %	81 1/4	fl.
	4 1/2 „	69 3/4	„
	4 „	63	„
	3 „	49 3/4	„
	2 1/2 „	40	„
Oblig. 5 % od leta 1851		B 90	„
Oblig. zemljiš. odkupa 5 %		85	„
Zajem od leta 1834		250	„
„ „ 1839		124	„
„ z loterijo od leta 1854		105 3/4	„
„ národni od leta 1854		82 5/8	„

Esterhaz. srečke po 40 fl.	70	fl.
Windišgrac. „ „ 20 „	23	„
Waldštein. „ „ 20 „	23	„
Keglevičeve „ „ 10 „	11 1/2	„
Cesarski cekini.	4 fl.	52
Napoleondor (20 frankov)	8 fl.	8
Suverendor	14 fl.	10
Ruski imperial	8 fl.	23
Pruski Fridrihsdor . . .	8 fl.	43
Angležki suverendor . .	10 fl.	15

Nadavk (agio) srebra:
na 100 fl. 6 1/4 fl.

Odgovorni vrednik: **Dr. Janez Bleiweis.** — Natiskar in založnik: **Jožef Blaznik.**